

НАМЕШТАЈ У КОНАКУ КНЕГИЊЕ ЉУБИЦЕ

Дотичући се и питања ентеријера у конаку кнеза Милоша у Топчидеру и у конаку кнегиње Љубице у Београду, Драгослав Ст. Павловић сасвим умесно закључује да се не може тачно знати какав је био намештај и како је све то у кући изгледало.¹

Сав намештај из конака кнегиње Љубице развучен је и упропашћен 1842. године. То је описала Милева Р. Алимпих, која је са својом мајком — снахом кнегиње Љубице — живела у конаку. „Двор за церемоније где је обитавала кнегиња Љубица био је државна зграда, а нови конак (где је живео кнез Михаило) са својим земљиштем приватна својина кнегиње Љубице. Новој земаљској управи затреба прво државна кућа, а у њој смести новог кнеза с привременом владом... Полиција је дошла, избацила је све из двора за церемоније на земљиште новог конака, па оградилa овај оградом од два хвата високом. — После месец дана новој земаљској управи затреба и нови конак... за смештај врховне полиције — министарство унутрашњих дела... 26. октобра... полиција дође те испразни и нови конак... Ретка имовина, коју су кнез Милош и кнегиња за четврт једног столећа у те две куће прикупили, тога је дана до последњег парчета истурена на снег — на улици што се данас зове „Дубровачка“.* Сав простор те улице између данашње митрополије и учитељске школе беше затрпан дворским стварима. Неки део скупоцених ствари примио је на чување француски конзул, који је становао на Сави у просторијама кнежевих кућа. Један

део стрпан је у авлији око кућице једне у истој улици преко пута Новог конака, што такође беше приватна својина кнегиње Љубице. У тој се кућици склони и моја мајка са оно неколико живих душа што у двору беху заостали. Простија дрвенарија дворска остане на улици под снегом и под руком грубих грабљиваца“.²

Од савременика, лични секретар кнегиње Љубице из доба прве владе кнеза Михаила, Сретен Ј. Поповић³ описао је кнегињину собу за примање у моменту када је водила поверљив разговор с руским изаслаником бароном Ливеном. „Код кнегиње још по старинском обичају, соба је била сва застрта ћилимима, а наоколо око дуварова ниски миндерлуци са јастуцима, а у два кута од собних зидова био је миндерлук мало узвишенији, а она је обично на једном од тих миндерлука седела, а они који су код ње долазили поседали би на оне ниске миндерлуке, — где барон са својим панталонама са штруфнама не би могао сести ни ноге испружити. И кнегиња нареди да се донесу две столице“.

На основу овог описа Тихомир Р. Ђорђевић⁴ је извео закључак да је кнегиња Љубица била много конзервативнија од кнеза Милоша, који је још 1824. године наместио у свом двору у Крагујевцу, уместо тавана дотадашњих кућа „штукатор“, имао нарочиту собу за библиотеку и галерију слика и одаје по европском начину намештене у које је примао стране госте. И мада Поповић не наводи одакле је кнегиња, ради барона Ливена, наредила да се у собу унесу две столице, Ђорђевић је апо-

диктички тврдио да у читавој кући није било столова ни столица.

У архитектонском погледу конач кнегиње Љубице није ништа заостајао иза Милошевог у Крагујевцу. Он је прва грађевина, „израђена од тврдог материјала, а не од бондрука... а за горњи спрат изграђена су и боља врата и порцуланске пећи и месингане браве“⁵... Исто тако и ова зграда била је „намењена двојакој сврсти: за приватан живот и за репрезентацију... два средња хола служила су за веће пријеме и скупове“⁶.

При таквом стању ствари не да се замислити да у целој кући није било столица ни столова.

Ђорђевић је, истина, за доношење овог закључка навео још један податак из Поповићеве књиге, наиме да је писао писмо руској царици по Љубичином диктату на „скамији“ на коју је кнегиња одозго ставила један јастук. Међутим, сам Поповић истиче да је „писање требало да буде тајно и на њене очи, кад кнегиња нема стола“. А из тога што је кнегиња наредила да се у њену собу донесу две столице и што у њеној соби није било стола никако се не може извести логички исправан закључак да их уопште у целом двору није било. Као кнегињин секретар Поповић је обављао и другу преписку и да ју је уопште свршавао на „скамији“ с јастуком одозго, он би зацело то истакао, а не само како је писао писмо руској царици, за које није смео нико знати, а најмање кнез Михаило, пошто се је она у њему залагала за повратак кнеза Милоша. Сасвим је природно да тај конспиративни чин није требало да примети нико у двору и да је требало да се он изведе што тајније. А то већ не би био случај да се писмо писало у којој другој соби, или да се у Љубичину собу уносио сто и столице.

Милеви Алимпић, рођеној Вукомановић, је 1842. године било тек 9 година, те није могла ни учити, а ни запамтити какав је све био дворски намештај. А кад је после педесет и више година, писала своју књигу *Живот и рад генерала Ранка Алимпића*, 1892. имала је други циљ пред очима а не намеру да

описује ентеријер двора своје тетке. Ипак је у књизи споменула један део намештаја из кнегињина конака. Када је Вучићев емисар упао у конач да је протера, „Кнегиња, лицем оборена на једну постељу (кревет) застрту плавом свилом, нарицаше за својим љубимцем сином, кнезом Миланом Обреновићем II, који је на тој постељи проживео своје последње дане и своју душу испустио“⁸.

Међутим напомена Милице Алимпић да је један део дворског намештаја убачен у авлију кућице у Дубровачкој улици (данас споредан улаз у Патријаршију, преко пута конака кнегиње Љубице), у коју се сместила њена мајка Василија удата за Петра Вукомановић брата кнегиње Љубице, с децом и једно од писама њеног брата Алексе Вукомановића омогућују нам поуздан закључак о још једном делу намештаја из конака кнегиње Љубице. У тој кућици су Милева и њена сестра Милица све до удаје 1852. године живеле, као и брат Михаило, а у њу се уселио и њихов старији брат Алекса када се вратио 1851. године са завршних студија у Русији и постао професор Лицеја. Верен с Мином Караџић, Вукомановић је намеравао да се с њом венча у лето 1857. године. Мина је изразила жељу да јој вереник опише свој стан и намештај у њему, како би она набавила и донела што недостаје.

Тим поводом Алекса јој је у писму од 23. маја 1857. године послао план куће и описао шта има од намештаја у свом делу мајчиног стана и како би желео да га уреди. Стан му је се састојао из две собе: једна у којој спава и ради и друга у којој прима оне госте које не може, или није рад примити у својој спаваћој соби. У првој се налазила Алексина библиотека, писаћи сто, диван, кревет и орман за одело. У другој је осим стола и огледала био диван са 12 столица. „Истина, пише Алекса, да је материја већ се подерала и на канабету и на столицама, али остала грађа је врло добра (париски је посао и из Париза је негде донесен сав овај намештај)“.

Милица Алимпић не наводи шта је било с дворским намештајем који је убачен у двориште њихове куће, али је

Сл. 1 — Снимак конака кнегиње Љубице с краја XIX века. (Музеј града Београда).

више него сигурно да га је њена мајка сместила у свој стан, тим пре што своје покућство није могла ни имати, јер се после смрти свога мужа склонила са децом у двор заове. А да је и доцније куповала намештај и то западноевропски мало је вероватно, када се зна да је била још конзервативнија од кнегиње Љубице и да јој је Љубица слала новчану помоћ чим је пребегла у Земун. Једино је Алекса могао што приновити од намештаја. Но и под том претпоставком искључено је да је он набавио поменуто канабе и столице париске израде.

Његова скромна професорска плата не би му то дозволила, а сем тога и из његовог писма се види да је тај намештај много старијег датума од његовог повратка са студија у Русији. То је дакле несумњиво један део дворског намештаја избаченог на улицу 1842. године. Питање може бити само: да ли је потицао из конака кнегиње Љубице или из новог конака кнеза Михаила. Али како је Љубичин конак служио за репрезентацију и био „двор за церемоније“, логичније је да се овај део намештаја налазио у њему.

НАПОМЕНЕ

¹ Драгослав Ст. Павловић, Конзерваторско-рестаурацки радови у Београду. *Годишњак Музеја града Београда II*, 1956, 303.

² Милева Алимпић, *Живот и рад генерала Ранка Алимпића у свези са догађајима из најновије српске прошлости*, Београд, 1892, 42—43.

³ Сретен Ј. Поповић, *Путовање по новој Србији*, С.К.З. 310—311. 385.

⁴ Тихомир Ђорђевић, *Из Србије кнеза Милоша, II*, Београд, 1924. 298; *Србија пре сто*

година, Београд, 1946, 176—177.

⁵ Никола Б. Несторовић, *Грађевине и архитекте у Београду прошлог столећа*, Београд, 1937, 19.

⁶ Бранислав Ђ. Којић, *Градска и сеоска архитектура Београд*, 1940, 72.

⁷ Сретен Ј. Поповић, *нав. дело*, 386.

⁸ Милева Р. Алимпић, *нав. дело*, 36.

* Данашња улица 7 јули.

MOBILIER AU PALAIS DE LA PRINCESSE LJUBICA

N. RANOSVIĆ

L'auteur expose dans son article certaines données sur une partie du mobilier de la Cour dans le palais de la Princesse Ljubica.

Mileva Alimpić née Vukomanović mentionne dans son livre *La vie et le travail du général Alimpić* une partie du mobilier du Palais de la Princesse Ljubica. Elle dit: »Quand l'émissaire de Vučić fit irruption dans le Palais afin d'en chasser la Princesse Ljubica, la Princesse, le visage enfoui dans la soie bleue d'un couvre-lit pleurait son fils, prince Milan Obrenović II, qui a vécu ces derniers jours sur ce lit et qui y a rendu l'âme«. Ce serait la première donnée.

La remarque de Mileva Alimpić qu'une partie du mobilier de la Cour a été rejetée, en 1842, dans la cour de la maisonnette sur la rue Dubrovačka — actuellement entrée officielle de la Patriarchie — en face du Palais de la Princesse Ljubica, maisonnette habitée alors par sa mère Vasilija, épouse de Petar Vukomanović et frère de la Princesse, et par ses enfants, — ainsi qu'une des lettres de son frère Aleksa Vukomanović permettent de conclure, sans contestation,

quel a été le sort d'une autre partie du mobilier du Palais de la Princesse Ljubica.

Aleksa Vukomanović a été fiancé à Mina Karadžić. Mina avait exprimé le désir que son fiancé lui décrivit le mobilier dans la maison de sa mère où il a emménagé aussi. A ce propos, dans sa lettre du 23 mai, Aleksa lui envoie le plan de sa maison, en décrivant le mobilier et ses projets quant à l'arrangement intérieur. Sa partie de l'appartement comprenait deux pièces: une pièce où il dormait et où il travaillait et l'autre destinée à la réception d'invités qu'il ne voulait pas recevoir dans sa chambre. Dans la première se trouvaient la bibliothèque d'Aleksa, son bureau, un divan, un lit, et une armoire-penderie. Dans l'autre il y avait en plus de la table et de la glace encore douze chaises et un divan.

C'était donc, sans aucun doute, une partie du mobilier de la Cour, jeté dans la rue en 1842. Etant donné que le Palais de la Princesse Ljubica servait aux »cérémonies« il nous semble logique que ce mobilier provienne du Palais et que la belle-soeur de la Princesse l'ait transporté chez elle en 1842.